Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 186/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen hoito- ja hoiva-alan työntekijöiden työhyvinvoinnin parantamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Merja Mäkisalo-Ropposen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 186/2019 vp:

> *Mihin toimiin hallitus ryhtyy, jotta arvokasta työtä tekevän hoitohenkilökunnan työhyvinvointia ja työssäjaksamista parannetaan sekä hoitohenkilökunnan mahdollisuutta vaikuttaa oman työnsä suunnitteluun lisätään ja*
>
> *voidaanko hallitusohjelmaan kirjattua työn ja hyvinvoinnin kehittämisohjelmaa suunnata pikaisella aikataululla hoito- ja hoiva-alalle?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriön alainen Työterveyslaitos toteuttaa joka toinen vuosi Kunta10 -tutkimuksen, joka selvittää kunta-alan henkilöstön työtä ja työssä tapahtuvia muutoksia sekä niiden vaikutusta henkilöstön terveyteen ja hyvinvointiin. Selvitysten perusteella noin neljäsosa vastaajista kokee terveytensä huonoksi ja työkykynsä alentuneeksi. Tämä vaikuttaa työurien pituuteen ja sen myötä työvoiman riittävyyteen. Pelkästään yksilöihin kohdistuvat toimet eivät ole riittäviä, vaan tarvitaan eri toimijoiden määrätietoista yhteistyötä ratkaisujen löytämiseksi.

Osana iäkkäiden henkilöiden palvelujen uudistamistyöryhmän työtä on hallitusohjelman mukaisesti valmisteltu vanhuspalvelulakiin säännöstä iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon toimintayksiköiden sitovasta henkilöstömitoituksesta. Esitysluonnoksen mukaan toteutuneen henkilöstömitoituksen tulisi olla vähintään 0,7 työntekijää asiakasta kohti. Laki tulisi voimaan ensi vuoden elokuussa. Lakiin ehdotettu henkilöstömitoitus koskee ensisijaisesti hoitajia, joita on suurin osa iäkkäiden palvelujen ympärivuorokautisten yksikköjen työntekijöistä. Hoitotyöntekijöiden työtä ehdotettu muutos parantaisi myös sen vuoksi, että henkilöstömitoitukseen voitaisiin laskea vain välitöntä asiakastyötä tekevät työntekijät. Välillistä tukipalvelutyötä ei enää laskettaisi mitoitukseen, vaan siihen olisi varattava erillinen resurssi, jolloin aikaa jää enemmän asiakkaan kanssa tehtävään yksilölliseen työhön. Samalla väljempi mitoitus ja työnkuva, jossa välillinen tukipalvelutyö on erotettu, helpottaa työntekijöiden kiirettä ja työpainetta sekä mahdollistaa paremmin oman työn suunnittelua. Ennen kaikkea se vapauttaa hoitajien työaikaa niihin tehtäviin, joihin heillä on koulutuksensa kautta paras osaaminen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 186/2019 vp

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaan ”Käynnistetään työpaikkojen tueksi monivuotinen kansallinen työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelma vauhdittamaan toimintatapojen uudistamista ja uuden teknologian hyödyntämistä”. Kehittämisohjelman painopiste on ennaltaehkäisevissä työelämän toimissa. Sen kohderyhmänä ovat työntekijät, työnantajat, työyhteisöt ja niiden muodostamat verkostot. Ohjelma suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Parhaillaan ovat menossa sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja työmarkkinajärjestöjen väliset neuvottelut ohjelman sisällöstä. Vielä ei ole päätetty, miten toimialat ohjelmassa huomioidaan. Hallitusohjelmakirjauksen mukaan osana ohjelmaa toteutetaan työn, terveyden ja työkyvyn tutkimus- ja kehittämisohjelma. Työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmalla on yhteys hallitusohjelmaan kirjattuun osatyökykyisten työkykyohjelmaan ja mielenterveysstrategiaan.

Työterveyslaitos on tänä vuonna laatinut hoitoalan tutkimukseen perustuvat suositukset työpaikolle työaikojen kuormittavuuden arvioimiseksi jaksotyössä. Työterveyslaitoksen liikennevalomalli on viety kiinteäksi osaksi työpaikkojen vuorosuunnitteluohjelmistoja koko sosiaali- ja terveydenhuollossa. Työaikojen terveyshaittoja voidaan vähentää työaikojen suunnittelulla. Vakavien terveysriskien ennaltaehkäiseminen edellyttää yötyön ja univajetta aiheuttavien työaikapiirteiden rajoittamista sekä riskiryhmiin kohdistuvia toimenpiteitä työterveyshuollossa. Ohjeet terveystarkastusten suorittamiseksi vuorotyössä on päivitetty tänä vuonna. Työterveyslaitoksen suositukset työajoista johtuvien terveyshaittojen vähentämiseksi liittyvät erityisesti työaikoihin liittyvien vaikutusmahdollisuuksien edistämiseen sekä peräkkäisten yövuorojen, lyhyiden vuorovälien (alle 11 tuntia) ja pitkien työrupeamien vähentämiseen.

Työterveyslaitos on tuottanut SOTE-organisaatioille Mitä kuuluu? -palvelun, joka koostuu kolmesta osasta: työhyvinvointikysely, digitaalinen työkalu ja muutoksen tueksi tarjottavat palvelut. Tavoitteena on, että Mitä kuuluu? -tiedon avulla saadaan työhyvinvoinnin johtaminen osaksi strategista johtamista. Kehittäminen on toteutettu STM:n rahoittamassa Maakunta18 -projektissa vuosina 2017–2019. Seuraavina vuosina toistettavat seurantakyselyt antavat tietoa, miten työhyvinvointi ja työkyky ovat kehittyneet mukana olevissa organisaatioissa.

Mitä kuuluu? -työhyvinvointitiedon hyödyntämiseksi Työterveyslaitoksen tavoitteena on toteuttaa yhteistyössä SOTE-organisaatioiden kanssa kehittämis- ja tutkimushankkeita erillisrahoituksilla. Alustavia hankeideoita ovat 1) Nuoret hyvinvoivina ja työkykyisinä SOTE-alalla, 2) Yhteisöllisyys ja eettinen kuormitus – onnellisuuden ja työhyvinvoinnin jäljillä, 3) Sykettä vanhustyöhön – valmentava johtaminen ja itseohjautuvuus työhyvinvoinnin tekijöinä. Mitä kuuluu? -työhyvinvointikyselyn tarkemmat analyysit ohjaavat räätälöityjen ratkaisujen tuottamiseen ja kehitettyjen ratkaisujen vaikutusten arviointiin.

Vuoden 2019 alusta STM on rahoittanut Euroopan sosiaalirahaston tuella neljää valtakunnallista kolmivuotista hanketta, joiden tavoitteena on eri näkökulmista tukea pääsääntöisesti julkista sosiaali- ja terveysalan henkilöstöä (johto ja työntekijät) työhyvinvoinnin kehittämiseksi. Hankkeissa paneudutaan muun muassa johtamiseen, osaamiseen ja asiakas-osallisuuteen ja niiden vaikutuksiin työhyvinvoinnin kehittämiseksi ja parantamiseksi.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 186/2019 vp

Parhaillaan toteutetaan STMn rahoittamaa ja Työterveyslaitoksen sekä Suomen Mielenterveys ry:n toteuttamaa Hyvän mielen työpaikka -hanketta. Hankkeessa toteutetaan sähköinen työkalupakki esimiesten käyttöön mielen hyvinvoinnin vahvistamiseen ja lisätään tietoisuutta ja vähennetään mielenterveyteen liittyvää stigmaa viestintäkampanjan avulla. Hanketta toteutetaan yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Edellisen lisäksi STM ja Työterveyslaitos julkaisivat vuonna 2018 sähköisen oppaan työn muokkauksen keinoista, joita voidaan käyttää, kun mielenterveyden häiriöt vaikuttavat työkykyyn.

Juuri päättynyt Työterveyslaitoksen toteuttama Promo@Work-hanke (rahoittaja oli STN, Suomen Akatemia v. 2016–2019) tuotti tutkimusnäyttöön perustuvat Mars matkalle! Terveyttä työpaikoille -suositukset työpaikoille. Suosituksia varten on selvitetty työpaikkojen keinoja edistää työstä palautumista, terveellistä ravitsemusta, hyvää ja riittävää unta sekä fyysistä aktiivisuutta fyysisesti kuormittavassa työssä ja istumatyössä. Suositukset on kehitetty yhdessä työelämätoimijoiden kanssa. Niiden levittäminen SOTE-työpaikoille sisällytetään suunniteltaviin uusiin projekteihin. Erityisenä näkökulmana on työyhteisötason terveyden edistäminen ammatin ja työn vaatimusten ja vaikutusten näkökulmasta.

Työterveyslaitoksen Sotejoki-hankkeen (1.4.2019–31.12.2020) tavoitteena on kehittää SOTE -organisaatioiden resilienssiä, eli kykyä kohdata erilaisia työelämän muutos- tai häiriötilanteita ja uudistaa toimintaansa siten, että koko organisaation toimintakulttuuri muuttuu entistä uudistumiskykyisemmäksi. Sotejoki-hankkeen konkreettisena lopputuloksena valmistuu maksuton eLearning-verkkovalmennus, jonka avulla suomalaiset SOTE -organisaatiot voivat perehtyä resilienssin kehittämiseen ja valmentaa itsenäisesti organisaatioonsa sisäisiä valmentajia. Hanke toimii läheisessä yhteistyössä STM:n ja Kuntaliiton Valmius- ja jatkuvuuden hallinta Sote -rakenteissa (Sotekuja) -hankkeen kanssa.

Helsingissä 23.10.2019

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru